

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Additio. Emendatum caput A multis. ext. de ætate & qualit. ordin.
Subdiaconos quoque ad episcopatum eligi posse pronuntiavit Vrbanus
secundus in Concilio Beneventano. Notantur Correctores Romani, qui ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15617

XII. Temporibus Caroli magni morbus ille invaluerat, ut à Presbyteris sine titulo ordinatis Ecclesiæ pretio compararentur. Sed qui facinus illud aggrediebantur, non docebant legitime fieri, ut tentatum postea à Florentinis. Ceterum audacia emptorum repressa est canone xv. Concilij Turonensis habiti anno octingentesimo decimo tertio.

ADDITIO

STEPHANI BALUZII.

I. VETUS Ecclesiæ, ut adnotatur in hoc capite, Presbyteros tantum & Diaconos admittebat ad episcopatum, exclusis prorsus Clericis inferioris ordinis. Primus omnium, ut vulgò existimant, Urbanus secundus (non autem primus, ut perperam habetur in capite *A multis*, extra de ætate & qualitate ordinandorum.) Subdiaconos quoque eligi permisit, opportunitate exigente, si tamen consensus accesserit Metropolitanæ Ecclesiæ vacantis vel Romani Pontificis. Decretum id in *Beneventana synodo Urbani Pape, capitulo primo*, adnotat Ivo Carnotensis Episcopus in parte quinta Decreti cap. lxxxi. & libro lli. Pannormiæ cap. v. Verùm cum Concilium illud esset ignotum iis qui sub Gregorio XIII. emendationi librorum Iuris Canonici operam dederunt, Concilium Beneventanum ab Ivone laudatum admonuerunt intelligendum esse de synodo Beneventana quæ tempore Victoris tertij, cui Urbanus secundus successit, habita est. Falsi sunt autem illi vehementer. Nam in actis Concilij illius Beneventani, quæ extant apud Leonem Ostiensem, nulla istius rei mentio reperitur. Sed ea constitutio legitur in plurimis codicibus manu scriptis sub nomine Urbani secundi in Concilio Beneventano, tum etiam apud Ivonem & Gratianum & in libris Decretalium. Quod evincit conjecturam Correctorum Romanorum esse vanam, omninoque caput istud esse restituendum Urbano secundo.

II. Hic locus me admonet ut captata occasione emendem breviarium canonum synodi Claromontanæ quod extat in libro nono historiæ ecclesiasticæ Orderici Vitalis. Nam ille describens canones illius Concilij in epitomen à se redactos, cum ventum est ad constitutionem de electione Episcoporum, his omnino verbis reddidit canonem Concilij Claromontani: *Nemo in Episcopum eligatur nisi aut Presbyter aut Diaconus aut Subdiaconus, & cui dignitas natalium suffragetur, nisi maxima necessitate & licentia Summi Pontificis*. Non cepit Ordericus sensum verborum Urbani, à quo longissimè recedit. Quippe Urbanus Subdiaconos non aliter eligi permisit quam in casu maximæ necessitatis, & cum licentia Romani Pontificis vel Metropolitanæ; ut patet ex canone primo Concilij Beneventani. Ordericus autem refert illum statuisse uti nemo in Episcopum eligetur nisi qui Presbyter esset, vel Diaconus, aut Subdiaconus. Itaque Ordericus Subdiaconos ponit in regula, cum illos Urbanus ponat in exceptione. Deinde, Urbanus omnino prohibet inferioris ordinis Clericos, id est, eos qui infra Subdiaconos sunt, eligi in Episcopos. Sed Orderici breviarium illos quoque eligi sinit *maxima necessitate & licentia Summi Pon-*

Tom. II.

tificis. Quod alienum esse à mente Urbani & res ipsa clamat, & docet præterea manifestè vel unicum caput *A multis*. Cur enim etiam Innocentij tertij pontificatu debitatum adhuc esset an Subdiaconi eligi possent in Episcopos, si Clerici quoque inferioris ordinis eligi poterant auctoritate constitutionis Urbani? Denique in eo etiam peccavit Ordericus, quòd heic omisit personam & dignitatem Metropolitanæ, cuncta ad Summum Pontificem referens; cum tamen Urbanus Subdiaconorum causam tractans, eos ita eligi permisit, si consensus eorum Metropolitanæ accederet. Attamen quamvis Ordericus à sententia sensuque Urbani multum recesserit in hoc loco, ejus testimonio habemus renovatum in synodo Claromontana fuisse hunc canonem Beneventanum, adeoque verissimum esse quod adnotatum est in veteri codice M. S. monasterij Anianensis, confirmata nimirum in eodem Concilio fuisse capitula superiorum omnium Conciliorum quæ per eundem Papam aut Melphicæ aut Beneventi aut Trojæ aut Placentiæ celebrata sunt.

vide suprà 185. 186.

III. Puto autem Urbanum ad condendum istum canonem permotum esse ex eo quòd videret Subdiaconos ac sequentes Clericos interdum eligi in Episcopos absque Romani Pontificis auctoritate; idèque decretum ea de re faciendum esse existimavit, ut quoties ista deinceps tentarentur, fieri viderentur auctoritate Romani Pontificis. Quam conjecturam ut adjuvem, ostendendum est aliquot exemplis veterum temporum Subdiaconos & inferioris ordinis Clericos interdum ad episcopalem dignitatem vocatos esse ante constitutionem Urbani. Initium autem faciemus à Iordano Episcopo Lemovicensi. Cum Geraldus vacuam fecisset sedem Lemovicensem anno vigesimo supra millesimum, avaritiæque & ambitio irreperet in animos eorum penes quos erat aliqua vis & auctoritas in eligendo novo Episcopo. Guilielmus Aquitanicæ Dux, ut his malis occurreret, summam electionis in se trahens, habito conventu apud sanctum Iunianum in Lemovicibus, *ibi Dei nuntius*, inquit Ademarum Cabanensis, *elegit in episcopatum honore Iordanum Præpositum Ecclesiæ sancti Leonardi, magne nobilitatis & simplicitatis virum*, tum in subdiaconatu constitutum; eaque electio summo omnium applausu excepta, nullius querelam provocavit, nemo questus est illam factam esse contra canones, neque licuisse eum eligi qui nondum Diaconus erat. *Sabbato dein medio Quadragesimæ*, ut ait idem Ademarum, *Diaconus & Presbyter ordinatus est, crastina Dominica consecratus est ab Ibone Episcopo Santonensi &c.*

IV. Ita sanè tolerari potuerunt; quia Subdiaconi, quamvis olim non essent in sacerdotio constituti, sacris tamen altaribus ministrabant, quemadmodum loquitur Urbanus. Sed contra regulas omnino fiebat cum simplices Clerici ad episcopatum eligerentur. Quod Urbani secundi seculo non semel factum esse reperio. Primum quod profero exemplum, editum fuit in persona Geraldii Episcopi Lemovicensis, cui Iordanus successit. Is ergo electus Episcopus anno millesimo & duodecimo, *consecratus est*, ut ait Ademarum Cabanensis, *Pitavini apud sanctum Hilarium mense Novembri pro omnibus gradibus ecclesiasticis à Gisleberto Episcopo, & in gradu pontificali à Signino monacho Archiepiscopo Burdegalensi*. Adnotat idem Ademarum gravem controversiam fuisse excitatam inter Episcopos qui interfuerunt consecrationi istius Episcopi, *contradicens omnibus Episcopis non esse auctoritatem patrum ordinationes*

Ff

graduum ab Oſtario uſque ad Preſbyterum fieri debere niſi per jejunia quatuor temporum anni, & tota Quadrageſima per dies ſabbatorum uſque in Palmis. Itaque contradicſio fuit, non ob electionem aut ordinationem hominis qui nondum erat in ſacris ordinibus conſtitutus quo tempore electus erat in Episcopum, ſed quia ille à primo gradu eccleſiaſtico uſque ad preſbyteratum una die promotus fuerat contra canones, non ſervatis nimirum temporum intervallis quæ præſcripta ſunt poſt ſuſceptum unum gradum eccleſiaſticum antè quàm ſequens ordo ſuſcipi poſſit.

V. Secundum quod reperio exemplum, editum fuit anno M L X X I I I. in viro celeberrimo, Hugone videlicet Episcopo Dienſi, qui dein Legatus fuit apoſtolica ſedis & Archiepiſcopus Lugdunenſis. Electus ille in Episcopum Dienſem de Dei & Chriſti ejus judicio, ut Cypriani verbis ait Hugo Flaviniaceniſis, de Clericorum penè omnium teſtimonio, de plebis quæ tunc affuit ſuffragio, de ſacerdotum & honorum viro- rum collegio, quamvis primam tantùm conſuram haberet, approbatus tamen eſt à Gregorio ſeptimo, & ab eo ordinatus Episcopus. Teſtatur illud idem Hugo Flaviniaceniſis his verbis: Non multò poſt ipſe qui commendabatur advenit. Et quia ſolam clericatus conſuram habebat, in menſe Decembris per manum ejus (id eſt, Gregorij ſeptimi) uſque ad preſbyteratus gradum promotus eſt; cum hoc aliqui calumniarentur Romanorum, & promerent morem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, neminem, licet electum amiſiſſem, à Papa ordinandum niſi in eadem deſerviret Eccleſiæ. Quod tamen in ipſo Dominus authentica poteſtate ſua fecit. Complacuerat enim ſibi in illo anima ejus. In Quadrageſima verò, ſabbato in Preſbyterum & ſequenti Domini a ad Miſſas in Episcopum conſecratus eſt. In iſta Romanorum querela adverſus hoc Gregorij ſeptimi facinus non arguitur præcipitata ordinatio, quæ peracta erat ſervatis interſitiis. Nihil adverſus electionem ſimplicis Clerici. Illud tantùm indignatur Romani, quòd Gregorius Hugonem ordinariſſet abſolutè, hoc eſt, nulli Eccleſiæ addixiſſet cum eum ad eccleſiaſticos ordines promovit. Moris quippe eſſe in Eccleſiâ Romana, neminem, licet electus ſit in Episcopum, à Papa ordinari poſſe niſi in Eccleſiâ aliqua, in qua miniſterium ſuum exequatur, intitule- tur. Quod Gregorius non fecerat, qui Hugonem ea tantùm de cauſa eccleſiaſticis gradibus inſigniverat ut deinceps conſecrare Episcopum poſſet.

VI. Ex his quæ dicta huc uſque ſunt colligitur invidioſam per ea tempora viſam non fuiſſe electionem eorum qui nondum erant in ſacris ordinibus conſtituti, & Subdiaconos inferioriſque ordinis Clericos ad episcopatum vocatos fuiſſe ante decretum Urbani. Ea fortaliſſ de cauſa, ut antea dixi, conſtitutionem ille ſuam edidit in Concilio Beneventano, qua Subdiaconos eligi approbavit, non vulgò tamen, ſed rariffimè, & non ſine Romani Pontificis vel Metropolitanæ licentiæ. Secundùm hanc porrò institutionem, cum anno M X C V. Sanſon quidam Subdiaconus electus eſſet Episcopus Eccleſiæ Vvigorrenſis, & ad Anſelmum Archiepiſcopum Cantuarienſem Metropolitanum ſuum veniſſet, iſte electionem ejus pro jure ſuo approbans, primùm eum ad diaconatum & preſbyteratum promovit, dein ad episcopatum, ut narrat Eadmerus in libro ſecundo hiſtoriæ novorum. Contrà, cum anno milleſimo centeſimo Belyaceniſes Clerici elegerent Stephanum de Gardanda, Ivo Carnotenſis de electione illa ſcribens ad

Pafchalem ſecundum, indignabundus illum exagitat, inter alia electionis vitia objectans electum eſſe hominem procul à ſacris ordinibus inventum, ut pote nondum Subdiaconum.

VII. Licet autem Urbanus ſecundus iſta declarafſet, adhuc tamen ſub Innocentio tertio, hoc eſt, centum & amplius poſt Urbanum annis, dubitatum eſt an Subdiaconus in Episcopum eligi poſſet, quam dubitationem ſuſtulit Innocentius in capite Amulſis, in quo ſancit ut Subdiaconus liberè valeat in Episcopum eligi ſicut Diaconus vel Sacerdos. Data eſt autem illa Innocentij conſtitutio anno milleſimo ducentefimo ſeptimo; extatque in libro decimo regiſtri ejuſdem Pontificis apud illuſtriſſimum virum Franciſcum Boſquetum Episcopum Monſpelienſem.

Nunc edendi ſunt canones Concilij Beneventani ab Urbano ſecundo celebrati, cujus occasione digreſſi ſumus ad explicationem iſtarum rerum. Sic ergo habent in veteri codice M S. monaſterij Anianenſis in diœceſi Monſpelienſi, emendati ex aliis codicibus manu ſcriptis.

CONCILIVM BENEVENTANVM

HABITVM ANNO M X C I.

ANNO dominicæ incarnationis M X C I. v. Kal. Aprilis celebrata eſt ſynodus Beneventi, præſidente Domino Papa Urbano, præſentibus Episcopis & Abbatibus, quorum numerus facile adnotari non potuit. Secundo igitur die hoc capitulum editum eſt.

Nullus deinceps in Episcopum eligatur niſi in ſacris ordinibus religioſè vivens inventus eſt. Sacros autem ordines dicimus diaconatus atque preſbyteratus. Hos ſiquidem ſolos primitiva legitur Eccleſiâ habuiſſe; ſuper his ſolis præceptum habemus Apoſtoli, Subdiaconos verò, quia & ipſi altaribus adminiſtrant, opportunitate exigente concedimus, ſed rariffimè; ſi tamen ſpectatæ ſint religionis & ſcientiæ, quod ipſum non ſine Romani Pontificis vel Metropolitanæ licentiæ fieri permittimus.

Item die ſecundo. Capellanos qui contra ſtatutum numerum in curiis ſuis ſine conſenſu ſui Episcopi militaverint, & decimas à laicis ſine permiſſione Episcoporum obrinuerint, nos ſancti Spiritus judicio ſanctorumque Apoſtolorum auctoritate ab officio & beneficio interdiciamus. Adclamatum eſt ab univerſis: Fiat. Fiat.

Item die tertio. Nullus omnino Episcopus tranſalpinum, vel tranſanarinum, vel quemlibet alienum Clericum ſine formata epiſtola & commendatiis ſui Episcopi literis recipere aut in ſua Eccleſiâ eum ordinare præſumat. Quod qui præſumpſerit, ut canonum contempſor, periculum ſentiat gradus ſui.

Præceptum eſt etiam in ejuſdem ſynodi die ultima. Nullus omnino laicus poſt diem cineris & ciliçij, qui caput jejuniæ dicitur, carnis vefci audeat. Et omnes, tam Clerici quàm laici, viri quàm mulieres, die illo cinerem ſupra capita ſua accipiant. A die Septuageſimæ uſque in octavam ſancti Paſchæ, vel à die dominici adventus uſque in octavam Epiphaniæ, matrimonia nullo modo contrahantur.

Cyprian. epist. 52.

Ap. Gratian. dist. 41. c. 19. de Intra Episcopum.

Eadmer. pag. 31.

Ivo Carnoc. ep. 89.